

โครงการศึกษาการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง จังหวัดภูเก็ต

ดำเนินการโดย สถาบันวิจัยและพัฒนา
กลุ่มวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในทะเล มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เสนอต่อ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

ความเป็นมาของโครงการ

สืบเนื่องจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการนำมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 เรื่อง แผนแม่บทการจัดการปะการังของประเทศ ซึ่งประกอบด้วย นโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินแผนงานและโครงการ ตลอดจนหลักเกณฑ์ มาตรการการจัดการ และพื้นที่ภายใต้ เขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังของประเทศ มาปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และได้นำเสนอที่ประชุมคณะอนุกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการภายใต้ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2543 ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียด หลักเกณฑ์ มาตรการการจัดการ และพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง โดยนำแผนที่แสดงแนวเขต ปะการังที่กรมประมงจัดทำเมื่อปี 2542 มากำหนดขอบเขตและพื้นที่การใช้ประโยชน์ในแนวปะการังให้มีความ ชัดเจน ในการนำไปปฏิบัติ พร้อมทั้งให้เพิ่มเติมข้อมูลปรากฏการณ์ปะการังฟอกขาวเพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณา ดำเนินการ ตลอดจนให้ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการและแผนปฏิบัติการจัดการเพื่อการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง ทั้งในและนอกเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเล โดยให้มีการกำหนดแผนการดำเนินการ ระยะเวลาดำเนินการ และประมาณ การงบประมาณในการดำเนินการแต่ละกิจกรรม/โครงการ

ปีงบประมาณ 2544 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้ ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2545 เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากนักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้้นำข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุมมาเป็นข้อมูลใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุง นโยบาย มาตรการและแนวทางการดำเนินแผนงาน และโครงการ ตลอดจนหลักเกณฑ์ มาตรการการจัดการ และพื้นที่

ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังให้สอดคล้องกับสถานภาพและการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน รวมทั้งจัดทำร่างแผนการจัดการและแผนประสานการปฏิบัติงานเพื่อการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังให้มีความครอบคลุมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติจริง ตลอดจนได้พิจารณาพื้นที่ตัวอย่างในการนำร่างกำหนดเขตการใช้ประโยชน์และมาตรการการจัดการเขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังไปทดลองใช้ในพื้นที่ โดยพิจารณาพื้นที่เกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นพื้นที่ตัวอย่างทางด้านฝั่งอ่าวไทย และพื้นที่เกาะภูเก็ต จังหวัดภูเก็ตเป็นตัวอย่างทางด้านฝั่งทะเลอันดามัน

ปีงบประมาณ 2545 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นผู้ดำเนินการนำร่างการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์และมาตรการการจัดการพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ดังกล่าวไปทดลองใช้ในพื้นที่นาร่องเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อเป็นตัวอย่างของฝั่งทะเลอ่าวไทย โดยได้จัดให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2545 และประชุมกลุ่มย่อยอีก 4 ครั้ง โดยจะจัดให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปและประเมินผลการทดลองในวันที่ 6 มีนาคม 2546 ซึ่งผลที่ได้จากการดำเนินงานจะเป็นตัวอย่างในการเสริมสร้างกลไกและกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรการการจัดการพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ ตลอดจนแนวทางในการประสานงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้รับทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินแผนงาน/โครงการ ตลอดจนร่างแผนการจัดการและแผนปฏิบัติการจัดการเพื่อการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังในภาพรวมของประเทศ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น และสามารถนำไปปฏิบัติกับพื้นที่จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อให้เกิดการประสานการบริหารจัดการทรัพยากรปะการังและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรปะการังอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และการฟื้นฟูให้คงความสมบูรณ์ให้มากที่สุด จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ ดังนี้

- 1) เพื่อปรับปรุงนโยบาย มาตรการ แนวทางการดำเนินแผนงาน/โครงการ และการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังในภาพรวมของประเทศ โดยให้เกิดความสมดุลระหว่างกิจกรรม การใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีการบริหารจัดการที่ดี และจัดทำร่างแผนการจัดการและแผนประสานการปฏิบัติงานเพื่อการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง ซึ่งหน่วยงานภาคปฏิบัติและชุมชนท้องถิ่นสามารถนำไปเป็นกรอบและแนวทางในการจัดการทรัพยากรปะการังในพื้นที่จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม
- 2) ปรับปรุงและประยุกต์หลักเกณฑ์ มาตรการการจัดการและกำหนดพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังในระดับพื้นที่จริงให้ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เพื่อเป็นพื้นที่ตัวอย่างของฝั่งทะเลอันดามัน เพื่อให้จังหวัดต่างๆ บริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน นำไปเป็นตัวอย่างในการดำเนินการต่อไป

3) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรประมง เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และเพื่อสร้างจิตสำนึกให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนมีความรับผิดชอบ ตลอดจนมีความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดในการจัดการพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง

เป้าหมาย

นโยบาย มาตรการ แนวทางการดำเนินแผนงาน/โครงการ หลักเกณฑ์ มาตรการ การจัดการและพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังของประเทศ ตลอดจนแผนการจัดการและแผนประสานการปฏิบัติงาน เพื่อการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง โดยคำนึงถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและสามารถนำไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมในพื้นที่จริง

ขอบเขตการดำเนินงาน

1) ศึกษา สำรวจ รวบรวมข้อมูลสถานภาพแนวปะการังในปัจจุบัน โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในกิจกรรมด้านต่างๆ ของแนวปะการังแต่ละพื้นที่ในจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ การใช้ประโยชน์ทางด้านการท่องเที่ยว กิจกรรมด้านการประมง และการทำเหมืองแร่ ข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนผู้ที่ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมต่างๆ รวบรวมความคิดเห็น และความต้องการของประชาชน ผู้นำท้องถิ่น นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจ ชาวประมง และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น และส่วนกลาง และองค์กรเอกชน ตลอดจนการรวบรวมและวิเคราะห์มาตรการ แนวทาง และวิธีการทางด้านกฎหมาย และสังคมที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงข้อมูล และเปรียบเทียบสภาพการเปลี่ยนแปลงของแนวปะการัง หลังจากแผนแม่บทการจัดการประมงของประเทศ ประกาศใช้ในปี 2535 เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดทำหลักเกณฑ์ มาตรการการจัดการ และกำหนดพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง ของพื้นที่นำร่องจังหวัดภูเก็ตให้ทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และจัดทำร่างแผนการจัดการและแผนประสานการปฏิบัติงานเพื่อการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง

2) เสริมสร้างกลไกและกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 เรื่อง แผนแม่บทการจัดการประมงของประเทศ (พื้นที่นำร่อง จังหวัดภูเก็ต) จำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

- การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 เพื่อนำเสนอและระดมความคิดเห็นจากหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการและภาคเอกชนในท้องถิ่น รวมทั้งนักวิชาการในด้านการจัดการทรัพยากรประมงต่อหลักเกณฑ์ มาตรการการจัดการพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังในพื้นที่นาร่องจังหวัดภูเก็ต รวมทั้งร่วมกันกำหนดวิธีการบังคับใช้การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ และมาตรการการจัดการเขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง ในพื้นที่ของจังหวัดภูเก็ต

- การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 2 เพื่อประเมินผลการดำเนินการและบังคับใช้มาตรการ การจัดการและการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต โดยประเมินผลสัมฤทธิ์และ ข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงและเพิ่มเติมการกำหนดเขตฯ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างเป็น รูปธรรม และเพื่อเป็นตัวอย่างในการดำเนินการบังคับใช้เขตการใช้ประโยชน์และมาตรการจัดการเขตการใช้ประโยชน์ใน แนวปะการังในพื้นที่อื่นๆ

3) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการ และรวบรวมข้อคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะจากนักวิชาการ หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากการสัมมนาฯ และนำผลที่ได้จากการดำเนินการของ โครงการนาร่องเกาะช้าง จังหวัดตราด มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการปรับปรุงนโยบาย มาตรการ แนว

ทางการดำเนินแผนงาน/โครงการ ตลอดจนหลักเกณฑ์ มาตรการการจัดการ และพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ใน
แนวปะการัง ในภาพรวมของประเทศ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

4) การจัดประชุมย่อยในพื้นที่ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องใน
พื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการและภาคเอกชนในท้องถิ่น รวมทั้งนักวิชาการในด้านการ
จัดการทรัพยากรปะการัง เพื่อดำเนินการติดตามและประเมินผลการทดลองดำเนินการและบังคับใช้การกำหนดเขตการใช้
ประโยชน์ในแนวปะการังในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

5) การจัดทำเอกสารและแผนที่แสดงเขตการใช้ประโยชน์

6) การจัดทำร่างนโยบาย มาตรการ แนวทางการดำเนินแผนงาน/โครงการ ตลอดจน
หลักเกณฑ์ มาตรการการจัดการ และพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการังในภาพรวมของประเทศและจัดทำ
ร่างแผนการจัดการและแผนประสานการปฏิบัติงานเพื่อการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง

7) การจัดทำเอกสารร่างหลักเกณฑ์ มาตรการการจัดการ และการกำหนดพื้นที่ภายใต้เขต
การใช้ประโยชน์ในแนวปะการังในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต และแนวทางการดำเนินการและบังคับใช้การกำหนดเขตการใช้
ประโยชน์ในแนวปะการังที่เป็นรูปธรรม เพื่อใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติและเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และ
ฟื้นฟูปะการัง

8) การจัดทำแผนที่มาตราส่วน 1: 4,000 แสดงการกำหนดพื้นที่ภายใต้เขตการใช้ประโยชน์ใน
แนวปะการังในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

การดำเนินงานเพิ่มเติม

นอกเหนือจากขอบเขตการดำเนินงานดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น คณะผู้ดำเนินงานได้ พบว่าการ
ประชุมและการศึกษาที่ดำเนินการในพื้นที่ ยังมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอีกหลายกลุ่ม ซึ่งมี กิจกรรมทั้งทางด้านอนุรักษ์
และใช้ประโยชน์ ที่มีความขัดแย้งในการปฏิบัติตามมาตรการและการกำหนดเขตฯ จึงทำให้คณะทำงานดำเนินงาน
เพิ่มเติม เพื่อให้การดำเนินโครงการศึกษาการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง จังหวัดภูเก็ต บรรลุผลตาม
วัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) จัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง จังหวัดภูเก็ต ขนาด
F4 (22 x 35.5 เซนติเมตร) ให้แก่ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต จำนวน 2,000 แผ่น เพื่อให้
การรับทราบข้อมูลของโครงการฯ ครอบคลุมพื้นที่ให้ได้มากที่สุด

2) การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อประชาสัมพันธ์และสอบถามความคิดเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เกี่ยวกับการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ มาตรการภายใต้ร่างการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง แนวทางการบังคับใช้ แผนปฏิบัติการการจัดการแนวปะการัง และข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว กลุ่มชาวประมง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และนักท่องเที่ยว

สถานะโครงการ

สิ้นสุดโครงการ

